

APROXIMACIO A UNA ANALISI QUANTITATIVA DEL DIALEG EDUCATIU

M. Margarida Bassols i Puig

A l'hora de delimitar el meu objecte d'estudi he definit el diàleg educatiu com "Tot aquell diàleg orientat cap a l'adquisició d'un element de la cultura escolar, ja sigui un hàbit, una actitud o un concepte". L'adquisició pot fer-se per part d'un dels participants o d'ambos, o d'un grup d'ells si es dona en un àmbit més ampli.

El nostre objectiu seria delimitar com mitjançant aquest diàleg arriba el nen a resoldre un problema pràctic escolar que se li planteja.

Ningú posa en dubte avui que el desenvolupament del llenguatge d'un nen afecta a la seva habilitat per a respondre a les seves experiències escolars. Es doncs fonamental per a la pedagogia fer un estudi atent del llenguatge a l'escola, partint de varis pressuposits donats per Paula Menyuk: ¹

- 1er.— El nen percep i identifica les expressions abstractes mitjançant les dades lingüístiques que li arriben.
- 2on.— El nen amagatzema aquestes expressions i descripcions en la memòria d'una manera recuperable.
- 3er.— El nen aplica aquestes descripcions a cada expressió que escolta o genera.
- 4t.— El nen integra aquesta informació dins del que ja coneix.

Així doncs d'aquesta íntima relació llenguatge-intel·ligència podem deduir que l'anàlisi d'aquest primer pot arribar a justificar el funcionament de la segona.

(1) MENYUK, Paula: *Sentences Children Use*. Cambridge Crass. N.I.T. Ness. 1969.

Aspectes sociolingüístics.

El nen no aprèn el llenguatge d'una manera passiva; sinó que ho fa activament, equiparant tot el que escolta amb les estructures que ha internalitzat per a poder "regenerar" o "generar" frases. Aquí toquem amb una de les tesis fonamentals de Chomsky. El nen recrea el llenguatge en cada acte de parla.

En l'escola hi ha la tendència a privilegiar uns determinats comportaments lingüístics sense atendre moltes vegades a les diferències de còdigs que poden haver en la classe. Això fa, com Bernstein ha estudiat molt bé, que alguns nens no puguin portar les seves experiències extraescolars en l'àmbit de la classe, que entrin a més a més de deficients pel que fa a coneixements i hàbits de conducta, amb un fort *Handicap Lingüístic*. Caldria un *Feed Back* ràpid del mestre: El seu tipus de llenguatge arriba a cada un dels seus alumnes?

L'Estructura Social condiona directament: la forma d'expressar-se, la forma de coneixement, la forma d'efectivitat, la forma de valoració. I per tant *l'Accessibilitat Educativa*.

En el diàleg educatiu trobem gran nombre de preguntes. I és que, com molt bé sabem, és un mitjà insuperable pel feed-back lingüístic. En cada pregunta que se li adreça, el nen fa dos processos:

- 1) Comprenen el que se li diu
- 2) Contesta de manera intel·ligible

El mestre, amb les preguntes, orienta el raonament del nen i organitza la seva experiència. Elimina camins i estratègies erronis i n'afavoreix de positius.

Llenguatge i Cibernetica.

Wyatt apunta que el nen té necessitat del Feed-Back correctiu *Extern, Constant, i Consistent* que li proporciona el seu entorn immediat. El nen opera mitjançant l'imitació inicial d'un model adult, per processos de feed-back que es realitzen a dos nivells:

Nivell sintàctic i semàntic	per	<i>Expansions</i>
Nivell fonètic	per	<i>Repeticions</i>

Laurence Lentin² afegeix que la capacitat del nen per estructurar el seu llenguatge es fa possible gràcies també als *Esquemes Creadors*. Aquests esquemes li permeten desenvolupar la seva Funció Llenguatge i assolir des dels quatre anys un funcionament sintàctic lligat a la significació, de manera que pot utilitzar el llenguatge adequat en cada moment.

El procés de *Comprensió-Ejecució* de frases té varies etapes:

- 1) El nen aprèn les regles per a produir frases
- 2) Utilitzant aquestes regles, prova l'expressió que vol dir i determina la descripció estructural d'ella.
- 3) Amagatzema aquestes estructures en la seva memòria.

(2) LENTIN, Laurence: "Problematique de l'acquisition de la syntaxe chez le jeune enfant". *Langue Française*, núm. 27.

4) Aquestes estructures i regles van augmentant quan també ho fa el seu espai d'amagatzament.

Aquest funcionament autònom del sistema sintàctic no pot aparèixer si el nen no ha estat alimentat per l'adult amb materials lingüístics apropiats. I per Laurence Lentin els apropiats són els *Esquemes Creadors*.

Els Esquemes Creadors són sintàcticament els esquemes que li permeten al nen derivar d'un sistema Verbal mínim a un sistema Verbal màxim.

L.E.V.Mi. seria l'esquema que assoliria si per exemple parlés només amb altres nens. És un esquema incomplet i ple de faltes.

L.E.V.Ma. és el més òptim i el que s'acosta més al llenguatge adult. El més adequat com a eina per transmetre els propis raonaments.

La Interlocució.

Des de que el nen té consciència del seu món de coneixements i de la manera com els expressa sap que no sempre són compartits pel seu interlocutor i intenta establir les bases comunes del diàleg per assegurar-se que són compartides per altri, de manera que la funció informativa del seu llenguatge arribi a bon terme.

Dins de l'escola es donen dos tipus de relació verbal, segons J. Beaudichon ³:

1) Aquelles en les quals l'explicador enumera els punts d'informació sense buscar una cooperació per part dels auditors. És un diàleg de respostes curtes, de baixades de cap o mirades. Les preguntes de l'explicador són només perquè li donin l'aprobació; però no per controlar el seu aprenentatge.

2) Aquelles en què es fa un diàleg amb cooperació intel·lectual, centrades en l'objecte d'anàlisi. Paper actiu, doncs, per part de l'auditor.

Com opera el mestre en el seu *Feed-back*?

Segons la senyora Lentin, reenvia *Completant*, és a dir, fa de mirall però només això sinó que a més a més emplena els buits de l'esquema infantil. És necessari, doncs, que el nen rebi del mestre *Esquemes Creadors*. El nen no pot "inventar" estructures sintàctiques dels seus discursos, cal que les trobi en el discurs que se li adreça.

La nostra experiència.

Vam enregistrar vuit protocols amb diàlegs mestre-nen per a la resolució d'un problema de matemàtiques, concretament d'aritmètica.

El nen ja havia resolt la situació en una fitxa que se li havia lliurat previament.

(3) BEAUDICHON, Janine: "La communication entre enfants". *Langue Française*, núm. 27.

Per a més detalls us adreçem a:

ACHON, Jordi i BASSOLS, Margarida: *Anàlisi del diàleg educatiu*. Tesina del Departament de Pedagogia Sistemàtica de la Universitat de Barcelona. Facultat de Ciències de la Educació. Juny 1979.

El que intentem fer amb el diàleg amb el nen és verificar verbalment *El Que Ha Fet*. La influència del mestre l'analitzem atenent als *Introductors de Complexitat*.

L'equip de L. Lentin havia aïllat una sèrie de paraules que sobre gran nombre d'experiències havien resultat determinants en l'augment de complexitat sintàctica. Eren els seus, estudis diacrònics, i dins de l'aprenentatge de la llengua. Nosaltres vam voler veure com actuaven aquestes partícules una vegada ja s'havia assolit el S.V. Màxim. D'aquí que prengéssim nens de 8e. nivell d'E.G.B.

A més vam dividir els I.C. en dues sèries diferents, segons el seu moment d'aparició en el diàleg. Els propis: aquells que el nen utilitza per si mateix. Els associats, deguts a la utilització d'un I.C. per part del mestre immediatament abans.

Vam observar que el 63,8 0/o de I.C. del nen eren associats. Deguts al mestre.

Si donem com a demostrat, per les experiències que sobre ells s'han realitzat, que els I.C. són molt importants per l'augment de complexitat sintàctica, i darrera d'aquesta complexitat sintàctica hi ha una complexitat conceptual, de referents, de relacions i estructures, podem suposar que incidint sobre aquesta complexitat i els seu augment, ajudarem a la progressiva complexitat conceptual del nen, i així podrà resoldre més ràpidament i eficaçment el problema que si li presenti.